

ЕВРОПЕЙСКА ХАРТА ЗА ПРАВАТА НА ЛИЦАТА С АУТИЗЪМ
представена на Четвъртия конгрес по аутизъм, Хага, 10 май 1992 г.
приета като писмена декларация от Европейския парламент на 9 май 1996 г.

<http://www.autismeurope.org/files/files/charter-for-persons-with-autism.pdf?phpMyAdmin=6b5bf7f8d78e834db66115fb8a480868>

Хората с аутизъм трябва да се ползват от същите права и свободи, с които се ползват всички жители на Европа (ЕС), така, както те са приети, в името на най-доброто за индивида с аутизъм.

Тези права трябва да се разширяват, защитават и отстояват чрез подходящо законодателство във всяка страна.

Трябва да се вземат предвид и Декларацията на ООН за правата на хората с умствени затруднения (1971), Декларацията за правата на хората с увреждания (1975), както и други подобни декларации, касаещи правата на човека, като в частност за хората с аутизъм трябва да се добави следното:

1. ПРАВО на хората с аутизъм да живеят независим и пълноценен живот в рамките на техните възможности.
2. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпна, безпристрастна и точна диагноза и оценка.
3. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпно и подходящо образование.
4. ПРАВО на хората с аутизъм (и на техните представители) на участие във всички решения относно тяхното бъдеще; правата на личността трябва, доколкото е възможно, да бъдат зачитани и уважавани.
5. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпно и подходящо жилище.
6. ПРАВО на хората с аутизъм на оборудване, съдействие и помощни услуги, необходими, за да живеят пълноценно с достойнство и независимост.
7. ПРАВО на хората с аутизъм на доходи или заплати, които да са достатъчни за снабдяване с подходяща храна, облекло, квартира и други предмети от първа необходимост.
8. ПРАВО на хората с аутизъм да участват, в рамките на техните възможности, в изграждането и управлението на служби, осигуряващи тяхното благополучие.
9. ПРАВО на хората с аутизъм на подходящо консултиране и грижа за тяхното физическо, умствено и душевно здраве; това включва и условието за подходяща терапия и медикаментозно лечение, предписвани в името на най-доброто за индивида и с вземане на всички предохранителни мерки.
10. ПРАВО на хората с аутизъм на достатъчно платена работа и професионална ориентация, без дискриминация и предубеждения, като при това се вземат предвид способностите и желанията на индивида.
11. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпен транспорт и на право на свободно придвижване.
12. ПРАВО на хората с аутизъм да вземат участие и да се ползват от култура, развлечения, почивка и спорт.
13. ПРАВО на хората с аутизъм да имат равен достъп и да се възползват от всички удобства, услуги и дейности на обществото.
14. ПРАВО на хората с аутизъм на сексуални и друг вид взаимоотношения, включително брак, без експлоатация, принуда или насилие.
15. ПРАВО на хората с аутизъм (и на техните представители) на юридическо представителство и съдействие, както и на пълна защита на законните им права.
16. ПРАВО на хората с аутизъм на свобода от страх или заплаха от неоправдано принудително настаняване в психиатрични клиники или други подобни ограничаващи свободата институции.
17. ПРАВО на хората с аутизъм на свобода от малтретиране и занемаряване.
18. ПРАВО на хората с аутизъм на свобода от фармцевтична злоупотреба или неправилно прилагане на медикаменти.
19. ПРАВО на хората с аутизъм (и на техните представители) на достъп до цялата информация, която се съдържа в техните лични, медицински, психологични, психиатрични и образователни записи с данни.

ПРЕПОРЪКИ

Препоръките към основната Харта са представени от Международната асоциация "Аутизъм Европа" (International Association Autism Europe) на Конгреса ѝ в Хага, Холандия, на 10 май, 1992 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Хората с аутизъм трябва да се ползват от същите права и свободи, с които се ползват всички жители на Европа (ЕС), така, както те са приети, в името на най-доброто за индивида с аутизъм.

Тези права трябва да се разширяват, защитават и отстояват чрез подходящо законодателство във всяка страна.

Трябва да се вземат предвид и Декларацията на ООН за правата на хората с умствени затруднения (1971), Декларацията за правата на хората с увреждания (1975), както и други подобни декларации, касаещи правата на човека, като в частност за хората с аутизъм трябва да се добави следното:

През годините са написани редица "деларации", "харти" и "програми за права" в полза на хората с увреждания. Независимо, че техните намерения са ясни и духа и чувствата им са похвални, никоя от тях не е адресирана до специфичния кръг от проблеми, характерни за аутизма. Съветите на нациите към ООН и към ЕС се съгласиха да подкрепят тези изявления и по този начин се ангажираха да ги включат под една или друга форма в тяхната законодателна програма

Настоящите препоръки са разработени, за да обяснят прецизно какво иска да каже Хартата и до какви последици води нейното приемане. Те правят опит да дадат някои примери, чрез които да се оцени съответствието между различните клаузи на Хартата.

Точният начин на прилагане на тези основни правила ще се променя, както и нашите разбирания за аутизма, разработваните от нас нови терапии и техники, нашето мнение от какво се състоят най-добрите практики и от основополагащите ценности и стандарти на строежа на обществото.

Тези препоръки ще бъдат преразглеждани и променяни редовно, но принципите, залегнали в Хартата, ще останат.

1. ПРАВО на хората с аутизъм да живеят независим и пълноценен живот в рамките на техните възможности.

Това е основно право на всяко човешко същество в едно цивилизовано общество. Всички останали изисквания, които следват, са средства с цел да се постигне това важно и толкова съществено човешко право.

Последствията от това човек да се роди с някакъв вид увреждане не трябва да включват отмяна, замяна или ограничаване на тези права, с които се ползват всички останали членове на обществото. Нещо повече, тези права и привилегии трябва да бъдат разширени и увеличени с цел да осигурят възможностите на индивида с аутизъм да не бъдат ограничени от невежество, страх, грубост или предубеждение.

2. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпна, безпристрастна и точна диагноза и оценка.

Важността на точната диагноза не може да не бъде подчертана дебело. Без такава диагноза е малко вероятно да бъдат осигурено или поддържано такова обслужване, каквото е подходящо за индивида с аутизъм.

Диагнозата трябва да се основава на критериите, възприети в по-голямата част от света като най-сигурни и точни. Независимо, че са приемливи някои дребни изменения в детайлите в разумни граници, понастоящем такива са тези, които са описани в четвъртата редакция на "Диагностично и статистическо ръководство на Американската психиатрична асоциация" ("Diagnosis and Statistical Manual of the American Psychiatric Association"). Всяка диагностична класификация трябва да осигурява, че аутизмът се възприема преди всичко като дългосрочно увреждане) отколкото като следствие от психична травма или временна психоза.

Диагнозата трябва да се поставя от компетентни фактори, които са добре запознати с широк спектър психични разстройства, включително и аутизъм.

Диагнозата трябва да се постави от институция, която няма исконен интерес от резултата от диагностичните процедури.

Резултатите от една такава диагноза трябва да бъдат подходящо съобщени на засегнатото лице и/или на неговите най-близки роднини или тези, които са отговорни за грижите към него.

3. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпно и подходящо образование.

Независимо, че някои от затрудненията, които изпитват хората с аутизъм, да са същите, както и при хора с други форми на увреждане, съществуват специфични затруднения, свързани с аутизма, които изискват разбиране и специални образователни техники, които като цяло не са достъпни в общообразователната среда. За всеки отделен индивид с аутизъм трябва да бъде определен опитен преподавател, както и да се определят неговите индивидуални потребности. С цел да се избегне възможността от исконен интерес, който да повлияе на

решенията, в това определяне трябва, когато е възможно или подходящо, да бъдат въввлечени и такива институции, които не са пряко свързани с обслужващите звена.

Индивидуалният пакет от услуги трябва да бъде така разработен, че да отговаря на нуждите на отделния индивид. Той може да включва пълно интегриране в общата училищна система, евентуално по специални програми. Във всеки случай учителите трябва да имат ясна представа за специфичните нужди на индивида и неговото семейство. В кръгът на възможните решения трябва да се включва възможността за специални класове или училища за хора с аутизъм и, в случаите, когато е необходимо, настаняване в итернат. Индивидуалната програма трябва да включва елементи, които осигуряват разнообразие от впечатления, приспособени към нуждите на индивида. При разработването на всеки индивидуален план преди всичко трябва да се разгледа възможно най-малко ограничената среда.

Специално внимание трябва да се обърне на децата от предучилищна възраст, тъй като ползата от обучението на този етап обикновено се счита за особено важен .

Родителите и членовете на семействата трябва да съдействат и активно да се включат в образователната програма, тъй като опитът показва, че такова участие е особено полезно при аутизъм.

Напредъка на всяко дете трябва постоянно да се сравнява с предварително установени критерии. Когато дадена терапия докаже своята ефективност, тя трябва да продължи да се прилага; когато прогресът е незадоволителен, терапията трябва да се прекрати и да се замени с други програми. Кръга от възможности не трябва да бъде ограничаван от никакви догматични принципи.

Снабдяването с подходящи пособия за обучение и образование не трябва да обременява финансово участващото в програмата семейство. Положението е различно за различните страни, но в тези държави, където по правило образованието е безплатно, хората с аутизъм и техните семейства трябва да се надяват на същото това право. В тези държави, където системата на платено обучение преобладава пред другите системи, системата на заплащане не трябва да бъде по-малко благоприятна от тази, която се прилага за децата без увреждания.

4. ПРАВО на хората с аутизъм (и на техните представители) на участие във всички решения относно тяхното бъдеще; правата на личността трябва, доколкото е възможно, да бъдат зачитани и уважавани.

Хората с аутизъм изпитват особени затруднения при вземането на решения. Това се дължи на:

- а) невъзможност да предвидят последствията от взетите решения;
- б) невъзможност да изложат собствените възгледи или мнения.

Следователно, твърде е съблазнително за тези, които носят отговорността за изпълнението на услугите, да вземат решения от името на индивида с аутизъм, като индивидът, който се ползва от тези услуги, остава разстроен и разочарован от решенията, взети вместо нея или него. Хората с аутизъм не винаги вдигат шум или реагират с насилие на взетите за тях решения, но примирението не трябва да се възприема като съгласие с решенията, взети от тяхно име.

Не трябва да се пестят усилия да се обясняват различните възможности за избор, дори когато това отнема много време и може би обяснението да е неразбираемо за субекта. Не трябва да се прави опит от запитващия да постигне определени отговори чрез измама или чрез премълчаване на съществени детайли. Да се използва уязвимостта на хората с аутизъм, като се допуска те да вземат решения, основани на лъжлива, непълна или неточна информация, е по-лошо, отколкото да не им се дава възможност за избор.

Дори хората с особено тежка форма на увреждане обикновено могат да направят своите предпочитания видими. Дори когато не могат да се изразят с думи, тяхното поведение, хладнокръвие, удоволствие или отвращение да бъдат забелязани и техните предпочитания определени от този, който ги познава добре и ги разбира. Тогава и само тогава, когато продължава да е невъзможно да се определят желанията на засегнатите индивиди, може да бъде взето мнението на техните роднини, възпитатели, адвокати и приятели (особено тези от тях, които страдат от аутизъм).

Даже когато се счита, че индивидът с аутизъм е неспособен да разбере обсъжданията, където е възможно да се вземе решение, което пряко ги засяга, те трябва да присъстват по време на тези обсъждания. Присъствието им ще помогне да се съсредоточи вниманието върху предмета на дискусиата и ще изобличи и сведе до минимум коментарите, които нарушават достойнството и човешката природа на индивида. Всепризнато е, че може би не е от най-добър интерес за индивида с аутизъм всички негови или нейни желания да се приемат, но когато такива желания, изразени или не, се отхвърлят, задължително това трябва да се обяснява.

Всички документи за съгласие, постановления и протоколи от такива събрания трябва да бъдат обект на одобрение от индивида с аутизъм и/или негови/нейни представители.

5. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпно и подходящо място за живеене.

Задоволителното жилище е основно изискване за всеки човек в цивилизования свят. Индивидът с аутизъм не е в състояние се сдобие с жилище или да плаща наем за него без помощта на други хора. Такава помощ, когато е необходима, трябва да се предоставя от държавата.

Видът на предоставяното жилище трябва да бъде съизмерим с нуждите, възможностите и, доколкото е възможно, с желанията на засегнатия индивид. То не трябва да е отдалечено и изолирано от обществото, но трябва, доколкото е приложимо, да е в район, където е възможна помощта на семейството и приятелите. Видът на жилището трябва да съответства по качество на жилищата на останалото население. Съжителството в общи спални помещения или в болнична обстановка, където тоалетните и индивидуалните хигиенни средства са за общо ползване, не трябва да се считат за подходящи жилища.

Всяка форма на жилищно настаняване трябва минимално да ограничава конкретните нужди и безопасност на засегнатия индивид.

6. ПРАВО на хората с аутизъм на оборудване, съдействие и помощни услуги, необходими, за да живеят пълноценно с достойнство и независимост.

Снабдяването с подходящо жилище е първата потребност при създаването на задоволителна среда за хората с аутизъм. Удобствата вътре в жилището трябва да отговарят на същите правила и стандарти за безопасност, както се изискват и при всяко друго жилище. При групово съжителство тези удобства трябва да позволяват оттегляне от останалите членове на групата, когато индивидът посиска това. Мебелите, подредбата, домакинските уреди и консумативи трябва да бъдат "не-институционални" по своя дизайн и трябва да поощряват изразяването на индивидуалните предпочитания и интереси.

Хората с аутизъм трябва да бъдат поощрявани да имат самочувствие от своята външност. Облеклото им трябва да бъде от същия вид и качество като това на останалото население. Снабдяването със стари, от втора ръка, демодирани или униформени дрехи е унизително и срамно за индивида. Родителите и възпитателите трябва да осъзнаят възможността да наложат своите собствени стандарти за облекло на своите деца с аутизъм, докато стилът на обличане на тези деца трябва да е този, който се харесва на повечето млади хора. Същото трябва да се има предвид и в други области, като прически, грим и накити.

Хората с аутизъм имат нужда от до известна степен постоянна подкрепа. В някои случаи тази подкрепа може да е необходима само до "дължината на ръката", когато самото знание, че такава подкрепа е достъпна, е достатъчно поощрение за индивида с аутизъм. Но в повечето случаи е необходима значителна подкрепа, която трябва да бъде достъпна до известна степен. Тази подкрепа не трябва да приема формата на просто обгрижване, като хранене, лична хигиена и присвояване на отговорността за всички решения. Подкрепата трябва да бъде насочена към поощряване на независимостта на индивида, като се подпомага той или тя да поемат своята отговорност в такива области.

Въпреки че не винаги е очевидно, хората се гордеят от своята външност, постижения, умения и независимост. Развитието в тези области води до повишване на самоувереността и достойнството на всеки индивид.

7. ПРАВО на хората с аутизъм на доходи или заплати, които да са достатъчни за снабдяване с подходяща храна, облекло, квартира и други предмети от първа необходимост.

Ако достойнството на индивида трябва да се пази, то парите необходими за покупка на подходяща храна или за издръжка на индивидуален план трябва да са достатъчни. Те трябва да бъдат отпускани така, че ако имат различни предназначения, средствата за тях да са достатъчни. Когато е осъществимо, те трябва да се плащат под формата на надница или заплата, която да се използва за изброените по-горе нужди. Дори когато помощта се отпуска за работна програма, но е под формата на стипендия, тя също трябва да съответства на индивида.

Задължението за заплащането на услуги трябва да бъде преди всичко отговорност на обществото като цяло и не трябва да се оставя единствено на грижите на семейството на индивида с аутизъм. Това, разбира се, не изключва даването на допълнителни средства или услуги от семейството.

Някакъв вид финансова издръжка трябва да бъде дадена на пряко разположение на индивида с аутизъм. Индивидът трябва да бъде напълно свободен да използва тази издръжка за каквото той избере, при условие, че изборът няма да причини вреда на индивида или на други хора.

8. ПРАВО на хората с аутизъм да участват, в рамките на техните възможности, в изграждането и управлението на служби, осигуряващи тяхното благополучие.

Индивидът с аутизъм трябва да бъде поощряван да взема участие в процеса на вземането на решения, които се отнасят до услугите, извършвани в тяхна полза. Лишаването от такива права е неразумно и ненужно, а трябва да се намерят подходящи механизми за определяне и извършване на такива услуги. При съжителство, като групово жилище или малко общество, всички клиенти трябва да бъдат запитвани и да им се даде възможност да участват в процеса на вземане на решение за изпълняването на услугите.

При аутизма съществуват определени затруднения, които правят невъзможно назначаването от членовете на групата на представител, който да може да говори от името на всички. Включването на всеки човек, обаче, е важно. Ползващите услугите трябва да бъдат включвани в решенията за всички дейности, особено в тези, свързани със свободното време, храната, мебелировката, украсата, "правилата", разписанията, разходките, развлеченията, творческите преживявания, плановете за бъдещето и развитието.

Дори когато индивидът с аутизъм очевидно слабо допринася за окончателното решение, неговото/нейното присъствие и възможност за включване ограничава покровителственото отношение и повишава смелостта и самочувствието на индивида.

9. ПРАВО на хората с аутизъм на подходящо консултиране и грижа за тяхното физическо, умствено и душевно здраве; това включва и условието за подходяща терапия и медикаментозно лечение, предписвани в името на най-доброто за индивида и с вземане на всички предохранителни мерки.

Освен огромните затруднения, които съществуват при тяхното състояние, хората с аутизъм изпитват същите трудности, както и останалите членове на обществото, често в по-гежка форма. Проблеми, като загуба на близък човек, раздяла и откъсване от обичайната среда са травмиращи за всеки от нас, но отражението им може да бъде опустошително за този, чийто разум е нарушен. В такива тежки периоди за помощ, съвет и подкрепа на индивида с аутизъм трябва да са достъпни съветници, които разбират аутизма.

Както всеки друг човек, така и хората с аутизъм са изложени на едни и същи здравословни проблеми. Тъй като хората с аутизъм често не могат да изразят никакво усещане или неразположение, грижещите се за тях трябва да са особено бдителни за всяка проява на здравословни проблеми. Трябва да се провеждат редовни профилактични прегледи и резултатите от тях да се съхраняват. Това наблюдение трябва да покрива всички области, които се покриват и при обикновения живот. Прегледите трябва да включват проверка на зрение, слух, зъбен статус, както и преки медицински изследвания, като кръвно налягане, ниво на холестерола и др.

Фактът, че субектът не се оплаква или съобщава за нарушено здраве, не трябва да се взема за проява на добро здраве.

Когато проблемите бъдат определени, трябва да се прилагат същите стандарти, както и за останалото население. Когато се назначи лекарство, то трябва да се предпише точно и да се наблюдават резултатите от прилагането му. Специално внимание трябва да се обърне на възможните странични ефекти и когато те се проявят, да се предприемат стъпки те да се елиминират чрез спиране на лечението с това лекарство, чрез промяна на дозата или в краен случай чрез даване на друго лекарство, което да намали тези ефекти.

Където е полезно, трябва да се наблюдава движението на нивото на лекарството в кръвта.

Ефективността на всяко лекарство трябва редовно да се проверява и всяко ненужно, неефективно или може би увреждащо лечение или терапия трябва да бъде прекратено или отстранено.

Всяко лечение, терапия или третиране трябва да се прилага само, когато от него има пряка полза за индивида с аутизъм. Такова лечение не трябва да се предписва само в полза на грижещите се за него.

Въпреки ограничената способност на индивида с аутизъм да схване същността на религиозното вярване, наблюденията показват, че такива индивиди могат да имат полза от докосването до религиозни изживявания. Трябва да бъде достъпна възможност за включване в подходящо религиозно братство. Това важи особено тогава, когато засегнатият индивид или неговото семейство се интересуват от въпросите на духа. Предлагащите религиозни изживявания трябва доколкото е възможно да съответстват на желанията на индивида или на неговото семейство.

По същия начин хората с аутизъм също трябва да имат правото да се откажат от религиозни изживявания, когато такова желание бъде изразено от тях.

10. ПРАВО на хората с аутизъм на достатъчно платена работа и професионална ориентация, без дискриминация и предубеждения, като при това се вземат предвид способностите и желанията на индивида.

Когато човек пораста, той по естествен начин търси достойнство и високо самочувствие в професия, която го задоволява, интересува го, има полза от нея и е в рамките на способностите му. Хората с аутизъм трябва да имат възможност да имат работа, която отговаря на същите потребности. Твърде често от хората с увреждания се иска да изпълняват маловажна и монотонна работа, която, освен че запълва времето, няма друга съществена функция. Фактът, че хората имат затруднения при общуването, не означава такава степен на глупост, на каквата такава работа по някакъв начин съответства. Принудителното извършване на действия, които са очевидно безмислени, е както смущаващо, така и унижително.

Хората с аутизъм трябва да имат възможност да изпълняват различни задания и да придобиват различен професионален опит. Само когато такова разнообразие съществува и хората са осведомени за него, може да съществува някакъв избор на дейност. Хората с аутизъм, поради своите присъщи затруднения, могат да се нуждаят от значително подпомагане при изпълнение на съответни задължения. Трябва да се полагат усилия, за да бъдат те поощрявани да изпробват някоя нова работа, която може на пръв поглед да изглежда много трудна и свръх техните възможности. В края на краищата, трябва да се намерят дейности, които съответстват на способностите и са в хармония с желанията на засегнатите индивиди.

Където е възможно, трябва да се правят опити да се търси работа в обществото като цяло, но, когато се прави това, трябва да се окаже сериозна подкрепа на индивида и да се дадат съвети към колегите му. На хората с увреждания често се дава неприятна, монотонна и мръсна работа, която се избягва от останалите работещи. Такава дискриминация трябва да се избягва.

Дейността на всеки индивид трябва редовно да се ревизира, за да бъде сигурно, че тя отговаря на стремежите и възможностите на индивида. Дори когато индивидът с аутизъм е очевидно доволен от своето занятие, може би е подходящо да се обмисли възможност за алтернативен професионален опит. Може да се случи индивидът да продължи да предпочита първоначалното занятие, така че трябва да съществува и възможност за връщане към него.

Всички индивиди с аутизъм трябва да имат дял в поддържането на собствените им "домове". Въпреки че тези задължения могат да се подпомагат или ръководят от професионалисти, живущите трябва да бъдат включени, на такова ниво, на каквото е възможно, в чистенето, поддръжката, приготвянето на храна в техния собствен дом, както и в задачи, свързани с личната им хигиена и облекло. Тази работа не трябва да се оставя изцяло на медицинските сестри или на домашните помощници.

11. ПРАВО на хората с аутизъм на достъпен транспорт и на право на свободно придвижване.

Без достъпен транспорт, който е същността на свободното придвижване, животът придобива формата на затворничество. Хората с аутизъм трябва да имат достъп до такива форми на транспорт, каквито са съвместими с изискванията им за мобилност и с техните възможности.

Тези от тях, които имат задоволителни способности, трябва да бъдат поощрявани да използват същите форми на транспорт, както и останалото население. Трябва да се използват схеми за обучение, за да се позволи използване на обществения транспорт, където е възможно. Понякога може да е подходящо за хората с аутизъм да се приспособят автомобили или велосипеди и това трябва да се поощрява, където е възможно.

Някаква форма на "издръжка за мобилност", която да се използва за транспорт, трябва да се включи във всяко дарение, пенсия или издръжка, които се предоставят от държавните власти или други финансиращи институции.

Когато транспортните средства се предоставят от службите за социално подпомагане, те трябва, досколкото е осъществимо, да са сходни с обикновените превозни средства. Използването на линейки или други външно обозначени превозни средства с очевидна институционална външност е срамно за тези, които са превозвани, и подсилва представата "да бъдеш различен", която се борим да изкореним.

12. ПРАВО на хората с аутизъм да вземат участие и да се ползват от култура, развлечения, почивка и спорт.

Хората с аутизъм имат нужда от почивка толкова, дори и повече, колкото и неувредените хора. Трябва да се извършват редица дейности, които обслужват индивидуалните им нужди и наклонности. Разнообразието от дейности, които включват участие, както и наблюдение, на културни мероприятия, забавления, почивка и спорт, е жизнено важно за тях. Индивидите трябва да се подканват и поощряват, но не насилват, да вземат

участие в такива дейности. Понякога е необходимо известно убеждение поради липсата на увереност, произтичаща от същността на аутизма.

Докато се разбере, че определени дейности са добре приспособени към околната среда, препоръчва се, където е възможно да се използват допълнителни съоръжения и да се включат неувредени хора.

Тези дейности трябва да са интересни и разнообразни. Непрекъснатото повтаряне на ритуали или базмислени действия не е нито насърчително, нито терапевтично. Хората с аутизъм могат да имат голяма полза, когато им се предлагат висококачествено изкуство, музика или други творчески дейности.

13. ПРАВО на хората с аутизъм да имат равен достъп и да се възползват от всички удобства, услуги и дейности на обществото.

Една от основните цели е да позволим и поощрим хората с аутизъм да заемат своето законно място в обществото. Достъпът до всички удобства, с които разполага останалото общество, е необходимо условие, ако искаме такива цели да станат реалност. Барьерите, които възпрепятстват активното им включване, в повечето случаи се дължат на неразбиране. От една страна, обществото се плаши от всички форми на увреждания и трябва да бъде окуражено посредством образование и по-добра осведоменост, че хората с аутизъм не представляват заплаха и могат чрез своето участие да увеличат собственото си удовлетворение от всяка дейност. От друга страна, родителите, възпитателите и самите хора с аутизъм трябва да приемат предизвикателствата, които им предлага обикновеният живот. Хората с аутизъм не трябва да бъдат възпирани поради прекалено покровителство или плахост да опитват различни дейности. Натрупаният опит показва, че ако се дава подходящо поощрение и напътствие, хората с аутизъм могат да постигнат повече, което на пръв поглед изглежда да е свърх техните възможности.

Стеснението, несръчността и объркването са по-малко присъщи на индивида с аутизъм, отколкото на грижещите се за него, останалите хора и случайните наблюдатели. Тези реакции могат да бъдат изкоренени само чрез натрупване на опит, обяснения и опознаване на проблема.

Без правото да се ползват от всички удобства, достъпни на останалото население, цялото обучение и образование става безмислено.

14. ПРАВО на хората с аутизъм на сексуални и друг вид взаимоотношения, включително брак, без експлоатация, принуда или насилие.

Правата на хората с аутизъм трябва да са точно отражение на тези, които са достъпни на останалото население. Те трябва да отразяват правните положения и обществени нрави, установени преобладаващо в дадена страна. Тези права трябва особено да вземат предвид и да отговарят на особеното естество на затрудненията, които съществуват при аутизъм.

Специално внимание трябва да се обърне на желанията на индивида. Понякога не е трудно да се убеди индивида с аутизъм да огласи определено решение, дори когато то явно противоречи на естествените му наклонности. С цел да избягнат възможността за принуда посредством този механизъм, възпитателите трябва да осигурят всеки участник с аутизъм да има ясна представа за последствията от решенията и действията му.

Много хора с аутизъм, особено тези, които са по-тежко засегнати, проявяват слаб интерес към сексуални взаимоотношения и следователно проявяват слаб интерес и към такива действия. Други показват по-голям интерес, но им липсват необходимите комуникативни и социални умения, за да покажат интереса и желанията си. Несъмнено, необходими са съвети и поощряване, за да се постигнат сексуални взаимоотношения. Трябва да им се предостави и необходимата подкрепа.

Необходим е компетентен и деликатен съвет от женска и от генетична консултация. Когато става дума за женитба, партньорите не трябва да се разделят, а да бъдат поощрявани да живеят заедно по нормален начин.

Когато индивидът все пак проявява желание за сексуална активност и поради неспособността да разбере точните социални условности несръчно и трудно постига своите цели. Използването на силни хормонални препарати, които намаляват либидото, е неуместно. Такива действия трябва да се предприемат само тогава, когато съществува определен риск от сериозни криминални нападения от страна на индивида.

15. ПРАВО на хората с аутизъм (и на техните представители) на юридическо представителство и съдействие, както и на пълна защита на законните им права.

Всички граждани, независимо дали те имат или не някакво увреждане, трябва да имат едни и същи законни права и да очакват една и съща закрила от закона. Хората с аутизъм не трябва да бъдат лишени от тези права,

защото не могат да представят себе си по убедителен начин. Нещо повече, защитата давана от закона трябва да бъде засилена при признаването на тази уязвимост.

Малко е вероятно хората с аутизъм да могат да инициират или поддържат законни действия в защита на своите права. При тези обстоятелства трябва да има свободен достъп до независимо законно представителство и съдействие на индивидите и, ако това е подходящо, на грижещите се за тях.

Необходимо е грижите и терапията, предоставяни на хората с аутизъм, да са под постоянно наблюдение от страна на независима агенция. Главната роля не трябва да се оставя само на доставчика на услугите. Когато се забележи някакъв недостатък, той трябва да се посочи от наблюдаващата агенция и трябва да се предприемат съответни действия за неговото отстраняване. Когато има нужда от по-нататъши действия и индивидът с аутизъм не е в състояние да проследи адекватно своя случай, трябва да се осигури независим защитник, говорещ от името на индивида с аутизъм.

Когато са необходими средства за съда, в интерес на индивида с аутизъм е правната помощ, от гледна точка на финансите, да бъде предоставяна от подходяща агенция.

16. ПРАВО на хората с аутизъм на свобода от страх или заплахата от неоправдано принудително настаняване в психиатрични клиники или други подобни ограничаващи свободата институции.

В цивилизованите държави, отстраняването от обществото трябва да бъде запазено само за тези хора, които са признати от съда за виновни при сериозни криминални нарушения. Изолирането от обществото на хората с аутизъм, които не са получили такава присъда, е неуместно и несправедливо. Обичаят за принудително настаняване в заведения е жестоко и тежко обвинение за всяка държава, където тази практика продължава.

Признава се, че може би съществуват много малки групи от хора с аутизъм, чието поведение е толкова затрудняващо, че е необходимо настаняване в психиатрична клиника. Такова средство трябва да се разглежда само тогава, когато е доказано без съмнение, че индивидът с аутизъм представлява истинска и сериозна заплахата за себе си и за останалите членове на обществото, дори и когато става дума за по-малко ограничаваща среда.

Когато, като последна възможност, се сметне, че психиатричната клиника е най-подходяща, обслужването там трябва да предлага програми за обучение и образование, подчинени на всички принципи, описани в настоящата харта. Трябва постоянно да се проследява напредъка и състоянието на пациента, за да се осигури при първа възможност рехабилитация в по-малко ограничителна среда.

17. ПРАВО на хората с аутизъм на свобода от малтретиране и занемаряване.

Всяка терапия, използвана при третирането на хора с аутизъм, трябва да бъде потенциално подобряваща състоянието на индивида. Методи, основани на някаква форма на наказание за неподходящо поведение, са неприемливи за обществото като цяло, когато се прилагат към хора с аутизъм или с всяка друга форма на увреждане.

В частност, не е приемливо никакво третиране, водещо до едно от следните:

- 1) Наличие на физическа болка или неразположение;
- 2) Вероятни или действителни телесни въздействия, като нараняване на тъканите, болест или стрес;
- 3) Словесно охулване или оскърбление, насочено към индивида с аутизъм;
- 4) Заплахи или намеци за бъдещи действия, които предизвикват страх или тревожност у индивида с аутизъм;
- 5) Лишаване от храна, топлина, основна хигиена и други необходиминости на живота;
- 6) Подхвърляне на унижение, дискриминация и опозоряване;
- 7) Занемаряване.

Когато съществува такава практика, тя трябва да бъде прекратена. Ако такива действия са сериозни или ако те се продължават и след установяване на тяхната неприемливост, отговорните за това трябва да бъдат наказани според местните обичаи и закони.

18. ПРАВО на хората с аутизъм на свобода от фармцевтична злоупотреба или неправилно прилагане на медикаменти.

Използването на медикаменти трябва да се използва пестеливо и само когато е абсолютно наложително. Винаги, когато е възможно, практикуващият лекар трябва да може да обсъжда с грижещите се възможностите за

използване на стратегии различни от тези с използването на лекарствени средства за преодоляване на дадени затруднения. Медикаментите никогане трябва да се използват като заместители на подходящи грижи.

Хората с аутизъм имат право на медикаментозно лечение само тогава, когато то е в тяхна полза и е от техен интерес. Никакво медикаментозно лечение не трябва да се провежда, ако цели само удобството и улеснението на грижещите се за тях. Никакви медикаменти, част от които са свободно достъпни за цялото население, не трябва да се предписва без прекия контрол на квалифициран и компетентен регистриран практикуващ лекар.

Никакъв медикамент не е без странични ефекти и предписващият го трябва да бъде сигурен в терапевтичните предимства на всяко предписание. Когато има вероятност за значителни странични ефекти, индивидът трябва да бъде наблюдаван за тяхната проява. Тези хора, които са в непосредствен контакт с индивида, трябва да са предупредени да обръщат внимание на евентуалните странични ефекти, за които трябва незабавно да се съобщи на предписващия лекар, за да се вземат под внимание. Хората с аутизъм не винаги реагират на лекарства така, както се очаква, затова всички нетипични ефекти трябва да бъдат докладвани на предписващия лекар.

Всички медикаменти трябва да бъдат от такова качество и стандарт, каквито са възприети в дадена страна. Те трябва да се дават на пациента в точно определена форма и в точно определени дозировка, условия и времеви интервали. Предписващият трябва да предприема стъпки за определяне на нивата на циркулиращата кръв, когато е подходящо и възможно.

Реакциите на индивида трябва да се проследяват по обикновения начин. Всеки неефективен медикамент трябва да бъде спиран. Когато страничните ефекти се проявят, трябва да се предприемат стъпки те да бъдат намалени. Индивидите трябва да бъдат наблюдавани за ранните признаци на късни ефекти, като например дискинезия. Във всички случаи медикаментозното лечение трябва да бъде ревизирано и когато е възможно да се намали или заменено със заместители, които са по-безопасни или по-ефективни.

С изключение на кратки периоди от време и при особени обстоятелства, използването на общи транквилизатори не е оправдано. Някои типични транквилизатори, прилагани в много малки дози, могат да бъдат подходящи за някои индивиди и за по-дълго време. Като цяло обаче, използването на транквилизатори не допринася с нищо в помощ на аутизма, а служат само, за да успокоят афектирания индивид и да го направят по-управляем. В същото време такива медикаменти нарушават способността за усвояване и намаляват щастието и разума на индивида. Късните ефекти, включително появата на късна дискинезия, са неоспорими.

Трябва да бъде достъпно финансиране от страна на отговорните агенции за плащането на лекарствата.

19. ПРАВО на хората с аутизъм (и на техните представители) на достъп до цялата информация, която се съдържа в техните лични, медицински, психологични, психиатрични и образователни записи с данни.

Независимо че степента на достъпност може да варира, в много страни е законна изискване хората да имат право на достъп до цялата информация за тях, записана в служебните бази данни. Неприемливо е такава информация да е достъпна за четене от други хора, но не и за самия индивид, или, в много случаи на хора с аутизъм, на техните представители, повечето засегнати в базите данни

Срещат се много примери, когато в базите данни се появяват неточности, причинени от невежество, неразбиране, предрасъдъци или злоба. Такива неточности, освен ако не се оспорят и поправят, могат да издържат дълго време, вследствие на което да произтече неподходящо или нечестно третиране. Официалните данни трябва, когато е възможно, да се съгласуват с агенциите и с индивида (или неговите представители) преди да станат част от каквато и да е база данни.

Грижата и третирането на хората с аутизъм разчитат на сътрудничество между много агенти. Такова сътрудничество може да бъде успешно, само ако всички участници, особено най-засегнатите, работят заедно около общи цели из адачи и се основават на една и съща информация.

Персоналната информация, съхранявана в такива бази данни, не трябва да бъде достъпна за външни агенти, включително изследователи, без заявено разрешение от индивида с аутизъм или, ако това е невъзможно, от неговите представители.

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ПРАВАТА НА ХОРАТА С АУТИЗЪМ

Европейският Прламент,

А. отбелязвайки, че поне 1 000 000 граждани на Европейския съюз са засегнати от аутизъм, който е умствено увреждане, и че хората с аутизъм имат нарушения в комуникирането, социалните контакти и емоциите, които могат да засегнат всички сетива, включително допир, мирис и вкус,

Б. припомняйки си всички свои резолюции за човешките права на хората с увреждания, правата на хората с умствени затруднения, и на Парламента на хората с увреждания, припомняйки си също Декларациите на ООН за правата на хората с умствени затруднения от 1971 и 1975 г., Третата програма за действие на Европейския парламент при увреждания и Хартата на индивидите с аутизъм,

1. се обръща към институциите на Съюза и на страните-членки да признаят и приложат правата на хората с аутизъм;

2. посочва, че хората с аутизъм трябва да имат същите права, с които се ползват всички граждани на ЕС (там, където са приети и в името на най-долното за хората с аутизъм); те трябва да се разширяват и отстояват чрез подходящо законодателство във всяка страна-членка, като включват:

(а) право на независим живот;

(б) право на представителство и участие, доколкото това е възможно, в решенията относно тяхното бъдеще;

(в) право на достъпно и подходящо образование, жилище, помощ издръжка;

(г) право на свобода от страх, заплахата и насилие.

3. Инструктира неговия Президент да сведе тази Декларация до знанието на институциите на Съюза и на парламентите и правителствата на страните-членки.

ПОДПИСАЛИ ДЕКЛАРАЦИЯТА:

d'Abouville, Ahern, Ainardi, Alavanos, Alber, Amadeo, d'Ancona, Andersson, Andriу-Leonard, Andrews, Anastassopoulos, Apolinario, Areitio Toledo, Argyros, Arias Canete, Arroni, Azzolin, Baldi, Balfe, Banotti, Bardong, Barros Moura, Barton, Barzanti, Baudis, Bazin, Вйбйар, Bennasar Tous, Berend, Bernard-Reymond, Berthu, Billingham, Black, Bloch von Blottnitz, Blot, Вцге, Boniperti, Bontempi, Boogerd-Quaak, Вцsch, Botz, Bowe, de Bremond d'Ars, Breyer, Brok, Cabezon Alonso, Caccavale, Candal, Capucho, Carrire d'Encausse, Cars, Carlo Casini, Cassidy, Castagnetti, Caudron, Chanterie, Christodoulou, Coates, Colaiani, Colino Salamanca, Gerard Collins, kenneth D. Collins, Colombo Svevo, Corrie, Correia, Coasta Neves, Cot, Cox, Crampton, Crawley, Crepez, Crowley, Cunningham, Cushnahan, Darras, Daskalaki, David, De Clercq, De Coene, De Esteban Martin, De Vries, Decourriere, Dell'Alba, Desama, Diez de Rivera Icaza, Dillen, Dimitrakopoulos, Alan J. Donnelly, Brendan P. Donnelly, Дьhrkop, Dupuis, Dury, Dybkjaer, Eisma, Elles, Elliott, Elmalan, Ephremidis, Eriksson, Estevan Bolea, Evans, Ewing, Fabre-Aubrespy, Falconer, Fassa, Fayot, Fernandez-Albor, Ferrer, Filippi, Fitzsimons, Fontaine, Ford, Frage Estevez, Frutos Gama, Funk, Gahrton, Galeote Quecedo, Gallagher, Garcia Arias, Garosci, Gasoliba i Вцhm, Gebhardt, Ghilardotti, Gil-Robles Gil-Delgado, Gillis, Glante, Glase, Goerens, Gonzalez Ivarez, Gurlach, Graenitz, Gredler, Green, Grцner, Grossetkte, Gutierrez Diaz, Haarder, Von Habsburg, Hallam, Hardstaff, Harrison, Hatzidakis, Haug, Hautal, Hawlicek, Heinisch, Herman, Hernandez Mollar, Herzog, Hindley, Holm, Hoppenstedt, Howitt, Hughes, Hyland, Imaz San Miguel, Imbeni, Izquierdo Rojo, Jackson, Janssen van Raay, Kirsten M. Jensen, Jovй Peres, Junker, Katiforis, Kellett-Bowman, Keppelhoff-Wiechert, Kerr, Kestelijn-Sienens, Killilea, Kindermann, Kinnock, Kock, Kakkola, Krarup, Kreissl-Durfler,, Kuchelkorn, Kuhn, Lambrias, Lambraki, Lang, Lange, Lannoye, Larive, Laurila, Lehne, Lenz, Leopardi, Leperre-Verrier, Liese, Lindeperg, Lindholm, Linkohr, Lomas, Lucas Pires, Lulling, McCartin, McCarthy, McGowan, Mckenna, McMahon, McNally, Maij-Weggen, Malangrй, Malone, Thomas Mann, Marinho, Martens, David Martin, Megahy, Meier, Mendez de Vigo, Mendonza, Menrad, Miller, Miranda de Lage, Mombaur, Moorhouse, Moran Lopez, Morgan, Morris, Mosiek-Urbahn, Mouskouri, Mulder, Мьller, Muscardini, Nassauer, Needle, Nencini, Newens, Newman, Neyts-Uyttebroeck, Oddy, Oomen-ruijten, Pailler, Panagoulos, Papakyriazis, Papayannakis, Parodi, Pasty, Peijs, Perry, Peter, Pettinari, Pex, Piecyk, Pimenta, Piquet, des Places, Plooij-van Gorsel, Plumb, Podesta, Poettering, Poggiolini, Pollack, Portao, Pronk, Van Putten, Randzio-Plath, Read, Reding, Rehder, Ribeiro, Robles Piquer, Rosado Fernandes, Roth-Behrendt, Roubatis, Рьbig, Rusanen, Ryundnen, Salafranca Sanchez-Neyra, Santini, Sauquillo Perez del Arco, Schдfer, Schechler, Schьlter, Schmidbauer, Schrцder, Schwaiger, Seal, Secchi, Simpson, Siso Cruellas, Skinnner, Smith, Sornosa Martinez, Spiers, Spindelegger, Stasi, Stenius-Kaukonen, Stewart-Clark, Stockmann, Tannert, Taubira-Delannon, Teverson, Theato, Theonas, Theorin, Thyssen, Tindemans, Titley, Tomlinson, Tongue, Torres Marques, Trakatellis, Trautmann, Valdivielso de Cuй, Vallvй, Van Lancker, Vandemeulebroucke, Vanhecke, Varela Suanzes-Carpegna, Vaz da Silva, Vecchi, Wim van Velzen, Van Zezen, Vieira, Vinci, Waddington, Walter, Watson, Watts, Weber, Weiler, Wemheurer, Whitehead, Willockx, Wilson, Wolf, Wynn, Zimmermann.